

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT IN ESSENTIE

IN ESSENTIE

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT
IN ESSENTIE

RENATE BARBAIX

Vijfde editie

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Familiaal vermogensrecht in essentie, vijfde editie
Renate Barbaix

© 2022 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1493-0
D/2022/7849/130
NUR 822
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be
Omslagillustratie: © lankogal / Vectorstock

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

WOORD VOORAF

Het voorliggende boek *Familiaal vermogensrecht in essentie* is een inleiding op het familiaal vermogensrecht, bedoeld om studenten te laten kennismaken met de materie van het familiaal vermogensrecht. Dit boek is de herwerking en actualisering van het boek *Kernbegrippen Familiaal vermogensrecht* (R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Kernbegrippen Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, laatste editie 2014) en is inmiddels aan zijn vijfde editie toe.

De tekst is beknopt gehouden. Ik schets de basisregels van het vrij technische en complexe familiaal vermogensrecht (relatievermogensrecht, erfrecht en giften). Het voetnotenapparaat beperk ik tot verwijzingen naar de rechtspraak van de hoogste rechtscolleges. De relevante doctrine wordt vermeld in een algemene bibliografie en in een korte literatuurlijst bij de aanvang van elk hoofdstuk.

De meer gevorderde lezer kan tevens te rade gaan bij het *Handboek Familiaal vermogensrecht* van mijn hand (Intersentia, derde herwerkte editie, 2023), waarin de meest recente hervormingen zijn verwerkt, zowel in het erfrecht (Wet Erfrecht 2017 en Reparatie Erfrecht 2018) als in het huwelijksvermogensrecht (Wet Huwelijksvermogensrecht 2018), en daarnaast de inkanteling van het familiaal vermogensrecht in de Boeken 2 (titel 3) en 4 van het Burgerlijk Wetboek. Dit handboek vormt de verdere uitwerking van de hier geschetste basisregels.

Renate BARBAIX

1 augustus 2022

ALGEMENE BIBLIOGRAFIE

I. Familiaal vermogensrecht (algemeen)

- BARBAIX, R., *Handboek Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 973 p.; tweede herziene druk 2018, 1026 p. en derde herziene druk, 2023, te verschijnen.
- BARBAIX, R., COENE, M. en DU MONGH, J., *Erfenissen, schenkingen en testamenten. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 654 p.
- CASMAN, H., VERBEKE, A.L., NIJBOER, N., SLAETS, S. en VERDICKT, B., *Vermogensplanning tussen echtgenoten anno 2020*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 154 p.
- CASMAN, H., DEKKERS, R., VERBEKE, A.L. en ALOFS, E., *Erfrecht & giften (vierde herziene editie)*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 360 p.
- DECLERCK, C. en PINTENS, W., *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2019, 530 p.
- DECLERCK, C., DRAYE, A.M., FOUBERT, P. en VAN DE VELDE, E., *Huldeboek Nan Torfs. Perspectieven op familie en vermogen*, Brugge, die Keure, 2022, 384 p.
- DEKKERS, R. en CASMAN, H., *Handboek Burgerlijk Recht, IV, Huwelijksstelsels, erfrecht en giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 997 p.
- DEKKERS, R., *Handboek van burgerlijk recht, Deel III, Huwelijksstelsels, erfrecht en giften*, Antwerpen, Standaard, 1971, 892 p.
- DELNOY, P., *Les libéralités et les successions. Précis de droit civil*, Brussel, Larcier, 2018, 494 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, dl. VIII-X, Brussel, Bruylant.
- LALIÈRE, F. en DE PAGE, P., *La recodification des livres 2.3 et 4 du Code Civil. Commentaire pratique de la loi de recodification du 19 janvier 2022*, Limal, Anthemis, 2022, 415 p.
- MOREAU, P. (ed.), *Liberalités et successions*, Limal, Anthemis, 2019, 542 p.
- PINTENS, W., DECLERCK, C., DU MONGH, J. en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1345 p.
- TAYMANS, J.-F. (ed.), *La cohabitation de fait*, Brussel, Larcier, 2020, 274 p.
- VERBEKE, A.L. en VERDICKT, B., *Handboek Estate Planning II: Erfrecht en Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 1280 p.
- VERSCHELDEN, G., *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht in Gandaius*, Brugge, die Keure, 2021, 651-919.
- WYART, V. (ed.), *Le couple et le droit patrimonial de la famille, 1e édition*, Brussel, Larcier, 2022, 370 p.

Zie tevens

- de overzichten van rechtspraak in *TPR*, *RCJB* en (*Les dossiers du JT*).

- de periodieke overzichten van rechtspraak en rechtsleer in *Rechtskroniek voor het Notariaat, Patrimonium* (sedert 2006) en *Tendensen Vermogensrecht* (sedert 2013).
- het *Vlanot Jaarboek* (sedert 2019)
- de jaarlijkse overzichten van rechtspraak in *Chronique notariale*.

II. Relatievermogensrecht

- BARBAIX, R. en VERBEKE, A.L., *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 2de herwerkte editie, 277 p.
- BARBAIX, R., “Het nieuwe huwelijksvermogensrecht”, *RW* 2020, 723-742.
- BAUGNIET, J. et al., *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Brussel, Editions du Jeune Barreau, 1977, 412 p.
- CASMAN, H. en VAN LOOCK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- CASMAN, H. en VASTERSAVENDTS, A., *De langstlevende echtgenote. Erfrechtelijke en huwelijksvermogensrechtelijke aspecten*, Antwerpen, Kluwer, 1982, 254 p.
- CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Gent, Mys & Breesch, 1991, 654 p.
- CASMAN, H., “Les régimes matrimoniaux intégrés dans le Livre 2 du nouveau Code civil: quoi de neuf?” in LELEU, Y.-H. (ed.), *Chroniques notariales – Vol. 74*, Brussel, Larcier, 2022, 7-45.
- CASMAN, H., DEKKERS, R., VERBEKE, A.L. en ALOFS, E., *Relatievermogensrecht (tweede editie)*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 337 p.
- DE PAGE, H. en DEKKERS, R., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome X, Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1949, 2 dln.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome X. Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1949, 2 dln.
- DE PAGE, Ph. en DE STEFANI, I., *Liquidation et partage*, Kluwer, losbl.
- DE PAGE, Ph., *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 395 p.
- DELNOY, P., BOELEN, M. en JEGHERS, J.L. (eds.), *Le couple sous toutes ses formes: Mariage – cohabitation légale – cohabitation de fait* in *Editions du Jeune Barreau de Liège*, Limal, Anthemis, 2012, 504 p.
- DILLEMANS, R., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1979, 221 p.
- DU MONGH, J., *Huwelijksvermogensrecht*, Leuven, Acco, 2015, 117 p.
- FORDER, C. en VERBEKE, A. (eds.), *Gehuwd of niet, maakt het iets uit?*, Antwerpen, Intersentia, 2005, xxii + 649 p.
- GERLO, J. en VERSCHULDEN, G., *Handboek voor Familierecht*, Brugge, die Keure, 2008, 662 p.
- GILLARD, A. (ed.), *Les régimes matrimoniaux après la loi du 22 juillet 2018. Et maintenant, tout devient possible?*, Brussel, Larcier, 2019, 164 p.
- LELEU, Y.H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Bruylant, 2010, 838 p.
- LELEU, Y.H., *Droit patrimonial des couples*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2011.
- LELEU, Y.H., *Droit patrimonial des couples*, Brussel, Bruylant, 2015, 580 p.

- LELEU, Y.-H. (ed.), *Les relations patrimoniales des couples. Actualités de jurisprudence 2018-2022. Loi du 19 janvier 2022*, Limal, Anthemis, 2022, 252 p.
- LELEU, Y.-H., *Droit patrimonial des couples, 2e édition*, Brussel, Larcier, 2021, 686 p.
- LELEU, Y.-H., *La réforme du droit des régimes matrimoniaux. Loi du 22 juillet 2018*, Brussel, Larcier, 2018, 298 p.
- LELEU, Y.-H. en DEGUEL, F., “La réforme du droit des régimes matrimoniaux” in LELEU, Y.-H., *Chroniques notariales – Vol. 68*, Brussel, Larcier, 2018, 155-261.
- Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, losbl.
- MASSAGER, N., *Les bases du droit civil: Droit familial, régimes matrimoniaux, successions* in *Précis de la faculté de droit et de criminologie de l’ULB*, Limal, Anthemis, 2012, 187 p.
- PINTENS, W., “Het Belgische huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief”, *TPR* 2005, 317-364.
- PINTENS, W. en BUYSENS, F. (eds.), *Vereffening-verdeling van het huwelijksvermogen*, Antwerpen, Maklu, 1993, 201 p.
- PINTENS, W. en VAN DER MEERSCH, B., *De wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels*, Antwerpen, Maklu, 1997, 269 p.
- RAUCENT, L. en LELEU, Y.H., *Régimes matrimoniaux* in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, losbl.
- RAUCENT, L., *Les régimes matrimoniaux*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1986, 374 p.
- RENARD, C., *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Luik, 1976, 207 p.
- RENCHON, J.L. en TAINMONT, L., *Le statut patrimonial du conjoint survivant*, Brussel, Bruylant, 2004.
- Répertoire notarial, V, Régimes matrimoniaux*, losbl.
- RPDB, tw. *Les régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 1977.
- VERBEKE, A., “Naar een billijk relatievermogensrecht”, *TPR* 2001, 373-402.
- VERBEKE, A., “Weg met huwelijk en echtscheiding”, *TPR* 2004, 969-982.
- VERBEKE, A., *Goederenverdeling bij echtscheiding*, Antwerpen, Maklu, 1994, 2de ongewijzigde editie, xxiv + 499 p.
- VERSCHELDEN, G., *Handboek Belgisch Familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 840 p.

Zie tevens de themanummers naar aanleiding van de hervorming van het huwelijksvermogensrecht in *Ann.dr.* 1977, *TPR* 1978.

III. Erfrecht

- BAEL, J., “Het nieuwe erfrecht getoetst aan de noden van de huidige maatschappij: enkele kritische bedenkingen en bespreking van een aantal vernieuwingen” in I. CLAEYS (ed.), *Recente wetgevende hervormingen. Nieuw en beter?*, Mechelen, Kluwer, 2021, 259-388.
- BAEL, J., *Het verbod van erfvereenkomsten in het nieuwe erfrecht*, Brugge, die Keure, 2019, 322 p.
- BARBAIX, R., *Het nieuwe erfrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 373 p.
- BARBAIX, R., “Het erfrecht in woelige wateren: crisis en opportuniteit”, *TEP* 2011, 271-280.
- BARBAIX, R. en VERBEKE, A.L., *Beginselen Erfrecht*, Brugge, die Keure, 2de herwerkte editie, 2013, 312 p.

- CASTELEIN, C., FOQUE, R. en VERBEKE, A. (eds.), *Imperative Inheritance Law in a Late-Modern Society. Five Perspectives*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 221 p.
- DE PAGE, H. en DEKKERS, R., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome IX, Les successions*, Brussel, Bruylant, 1974, 1128 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/2, Les testaments*, Brussel, Bruylant, 1973, 1935 p.
- DELNOY, P., *Précis de droit civil. Les libéralités et les successions*, Brussel, Bruylant, 2010, 376 p.
- DELNOY, P., *Les successeurs et leurs droits in Rép.Not.*, Brussel, Larcier, 2005.
- DE WULF, C., *De Erfwet van 31 juli 2017: een algemeen overzicht met modellen voor de praktijk*, Brugge, die Keure, 2018, 248 p.
- DILLEMANS, R., *Erfrecht, Deel I, Toewijzing van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Gent, Story-Scientia, 1984, 474 p.
- KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht, Deel II, De erfenissen*, Antwerpen, Standaard, 1944, 387 p.
- LAURENT, F., *Principes de droit civil, Tome VIII-IX*, Brussel, Bruylant, 1873.
- MASSAGER, N. (ed.), *Actualités en droit des successions et libéralités*, Brussel, Larcier, 2022, 314 p.
- MOREAU, P., *La réforme du droit des successions. Actes du XVe colloque de l'Association "Famille & Droit"*, Brussel, Larcier, 2018, 544 p.
- PUELINCKX-COENE, M., *Erfrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Antwerpen, Kluwer, 2011, 926 p.
- RAUCENT, L., *Les successions*, Louvain-la-Neuve, Cabay, 1988.
- RPDB, tw. *Les successions*, Brussel, Bruylant, 1951.
- VAN GYSEL, A.C. (ed.), *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 956 p.
- VAN GYSEL, A.-C., LALIÈRE, F. en WYART, V., *Les successions*, Limal, Anthemis, 2020, 458 p.
- VASTERSAVENDTS, A., *Praktisch handboek van erfrecht*, Brussel, Larcier, 1975, 263 p.
- VERBEKE, A., "De legitieme ontbloot of dood? Leve de echtgenoot!", *TPR* 2000, 1111-1236 en Serie *Ars Notariatus CXIII*, Deventer, Kluwer, 2002, 2de herziene editie, ix + 99 p.
- VERBEKE, A.L., "Waardig familiaal vermogensrecht", *TEP* 2013, 3-13.
- VERBEKE, A.L. en VERDICKT, B., *Handboek Estate Planning II: Erfrecht en Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 1280 p.
- VERSTRAETE, J. (ed.), *Erfrecht deel 2 De verdeling van de nalatenschap in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 2022, 1281 p.

IV. Giften

- BARBAIX, R., *Het contractuele statuut van de schenking*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 1130 p.
- COENE, M., *Giften*, Antwerpen, Universitaire Instelling Antwerpen, 2001, 207 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/1, Les libéralités (généralités). Les donations*, Brussel, Bruylant, 1962, 897 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge, Tome VIII/2, Les testaments*, Brussel, Bruylant, 1973, 1935 p.

- DE PAGE, P en DE PAGE, H., *Traité de droit civil belge, Tome VIII: Les libéralités – Volume 1. Libéralités – Régime général – Donations*, Brussel, Bruylant, 2021, 708 p.
- DE WILDE D'ESTMAEL, E., *Les donations in Rép.not.*, Brussel, Larcier, 1995.
- DE WILDE D'ESTMAEL, E., *Les donations in Rép.not.*, Brussel, Larcier, 2009.
- DE WILDE D'ESTMAEL, E., *Les donations. Aspects civil et fiscal*, Brussel, Editions Créadif, 1996, 198 p.
- DELNOY, P., *Précis de droit civil. Les libéralités et les successions*, Brussel, Bruylant, 2010, 343 p.
- DILLEMANS, R., *Testamenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Antwerpen, Standaard, 1977, 514 p.
- DILLEMANS, R., VAN DEN BOSSCHE, A. en DE CLERCQ, M., *Testamenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, 2012, 420 p.
- GRIMALDI, M., *Droit civil. Libéralités. Partages d'ascendants*, Parijs, Litec, 2000, 627 p.
- KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht, Deel III, Schenkingen en testamenten*, Antwerpen, Standaard, 1955, 523 p.
- LAURENT, F., *Principes de droit civil, Tome IX-XV*, Brussel, Bruylant, 1873.
- RAUCENT, L., *Les libéralités*, Louvain-la-Neuve, Academia-Bruylant, 1991, 320 p.
- RPDB, tw. *Donations et testaments*, Brussel, Bruylant.
- SACE, J., *Les libéralités. Dispositions générales*, in *Rép.not.*, Brussel, Larcier, 1993, 311 p.
- VAN GYSEL, A.C., *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 956 p.
- VAN GYSEL, A.-C., LALIÈRE, F., SAUVAGE, J. en WYART, V., *Les libéralités*, Limal, Anthemis, 2020, 552 p.
- VERBEKE, A.L. en VERDICKT, B., *Handboek Estate Planning II: Erfrecht en Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 1280 p.

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Algemene bibliografie</i>	vii

DEEL 1.

RELATIEVERMOGENSRECHT	1
-----------------------------	---

INLEIDING	3
-----------------	---

TITEL 1.

HUWELIJKSVERMOGENSRECHT	7
-------------------------------	---

INLEIDING	9
-----------------	---

Afdeling 1. Definitie en begrippen	9
--	---

Afdeling 2. Bronnen van het huwelijksvermogensrecht	10
---	----

HOOFDSTUK 1.

HET PRIMAIR STELSEL	13
---------------------------	----

Inleiding	13
-----------------	----

Afdeling 1. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i> en <i>ratione temporis</i>	14
--	----

Afdeling 2. Krachtlijnen van het primair huwelijksvermogensstelsel	15
--	----

I. Krachtlijn 1. Gelijkheid tussen echtgenoten en behoud van de handelings- bekwaamheid	15
--	----

II. Krachtlijn 2. Solidariteit tussen de echtgenoten en bescherming van het gezinsleven	16
--	----

§ 1. Hulp- en bijdrageverplichting	16
--	----

§ 2. Bescherming van de gezinswoning	21
--	----

A. Beide echtgenoten (of een van hen) zijn eigenaar of houder van een zakelijk recht op de gezinswoning	24
--	----

B. Echtgenoot is huurder van de gezinswoning	26
--	----

§ 3. Hoofdelijkheid voor de huishoudelijke schulden	29
---	----

§ 4. Handhavingsregime	30
------------------------------	----

A. Dringende maatregelen	30
--------------------------------	----

B. Nietigverklaring van bepaalde rechtshandelingen	32
--	----

III. Krachtlijn 3. Behoud van de zelfstandigheid	34
--	----

§ 1. Vrijheid van beroepsuitoefening	34
§ 2. Inning en besteding van de inkomsten.	35
§ 3. Opening van een bankrekening of een kluis	35
HOOFDSTUK 2.	
SECUNDAIR HUWELIJKSVERMOGENSRECHT	37
Afdeling 1. Wettelijk huwelijksvermogensstelsel	37
I. Statuut van de goederen.	39
§ 1. De residuaire gemeenschapskwalificatie als uitgangspunt	41
A. Principe.	41
B. Bewijs	42
§ 2. De baten	43
A. Baten van het eigen vermogen.	43
1. Goederen eigen omwille van hun oorsprong	44
2. Goederen eigen door hun aard	47
B. Baten van het gemeenschappelijk vermogen	65
1. Inkomsten uit beroepsbezigheden	67
2. Inkomsten uit eigen goederen	67
3. Schenkingen en legaten aan beide echtgenoten	68
4. Andere goederen	68
§ 3. De schulden	69
A. Het definitief passief en het voorlopig passief.	70
B. <i>Contributio</i> – Definitief passief.	70
1. Eigen schulden	70
2. Gemeenschappelijke schulden.	73
C. <i>Obligatio</i> – Voorlopig passief.	76
1. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot de eigen schulden	76
2. Verhaalsrecht van de schuldeisers met betrekking tot gemeenschappelijke schulden	79
II. Het bestuur van de vermogens.	81
§ 1. Bestuur van het eigen vermogen	82
§ 2. Bestuur van het gemeenschappelijk vermogen	83
A. Principe: het afzonderlijk bestuur	83
B. Uitzondering 1: alleenbestuur.	85
C. Uitzondering 2: gezamenlijk bestuur.	86
1. Gewichtige rechtshandelingen	86
2. Schenking van gemeenschapsgoederen	88

§ 3. Beschermingsmechanisme bij onrechtmatig gebruik van de bestuursregeling	88
A. Bescherming tegen de weigering of de onmogelijkheid medewerking te verlenen	89
B. Bescherming tegen onrechtmatig optreden	89
1. Preventieve bescherming	89
2. Repressieve bescherming	90
III. Ontbinding, vereffening en verdeling	93
§ 1. De ontbinding	93
A. De gronden van ontbinding	93
B. Het ogenblik van de ontbinding van het stelsel	94
1. Ogenblik van de ontbinding bij overlijden	95
2. Ogenblik van de ontbinding bij echtscheiding en scheiding van tafel en bed	95
3. Ogenblik van de ontbinding bij overgang naar een ander stelsel	97
C. De gevolgen van de ontbinding van het stelsel	98
§ 2. Vereffening en verdeling van het huwelijksvermogensstelsel	99
A. Stap 1. Vaststelling van de samenstelling van de verschillende vermogens	102
B. Stap 2. Opmaak van de vergoedingsrekeningen	102
1. Wat?	102
2. Wanneer?	103
3. Omvang van de vergoeding	106
4. Dubbele compensatie	108
C. Stap 3. Verrekening van de lasten van het gemeenschappelijk vermogen	109
D. Stap 4. Verrekening van de vergoedingen	110
E. Stap 5. Verdeling	110
1. Principe	110
2. Preferentiële toedeling als uitzondering op de regel van de kwalitatieve gelijkheid	111
3. Heling als wettelijke uitzondering op de regel van de kwantitatieve gelijkheid	115
F. Appendix – Lot van de begunstiging bij levensverzekering in geval van echtscheiding	116
Afdeling 2. Conventionele huwelijksvermogensstelsels	117
Inleiding	117
I. De huwelijksovereenkomst	118
§ 1. Inhoudelijke geldigheidsvereisten	119
A. Algemeen	119

B.	Bekwaamheid	120
§ 2.	Vormvereisten	120
A.	Voorhuwelijkse huwelijksovereenkomst	121
B.	Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel gedurende het huwelijk	122
1.	Algemeen	122
2.	De ‘basiswijzigingsprocedure’	123
3.	De ‘grote wijzigingsprocedure’	124
4.	Gevolgen van de wijziging	127
II.	De conventionele stelsels	127
§ 1.	Algemeen	128
A.	Contractvrijheid (en de grenzen daaraan)	128
B.	Rol van het wettelijk stelsel	130
§ 2.	Gemeenschapsstelsels	131
A.	Typologie van mogelijke bedingen	133
1.	Het statuut van de goederen	133
2.	Vereffening en verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	135
B.	Kwalificatie van de toegekende voordelen	141
1.	Inleiding	142
2.	Draagwijdte van de wettelijke kwalificatieregels	143
3.	De wettelijke kwalificatieregels – Plafonds	144
4.	Theorie van de huwelijksvoordelen	146
C.	Lot van de huwelijksvoordelen en de erfrechtelijke regelingen bij ontbinding van het stelsel	147
1.	Bij ontbinding van het huwelijk door overlijden	147
2.	Bij ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel om een andere reden dan overlijden	148
3.	Bij de erkenning of vaststelling van een overspelige afstam- ming	150
4.	Bij de feitelijke scheiding	150
§ 3.	Stelsel van scheiding van goederen	151
A.	Zuivere scheiding van goederen	155
1.	Statuut van de goederen	155
2.	Bestuur	157
3.	Ontbinding, vereffening en verdeling van het huwelijksver- mogensstelsel	158
4.	Rechterlijke billijkheidscorrectie	159
B.	Correcties op het stelsel van scheiding van goederen	160
1.	Externe of zakenrechtelijke correcties	161
2.	Interne of verbintenisrechtelijke correcties	163

TITEL 2.	
SAMENWONINGSVERMOGENSRECHT	167
INLEIDING	169
Afdeling 1. Definitie, historiek en begrippen	170
Afdeling 2. Bronnen van het samenwoningsvermogensrecht	172
HOOFDSTUK 1.	
WETTELIJKE SAMENWONING.....	173
Inleiding	173
Afdeling 1. Primair wettelijk samenwoningsvermogensrecht	173
I. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i> en <i>ratione temporis</i>	173
II. Krachtlijnen van het primair samenwoningsvermogensstelsel	174
§ 1. Bescherming van de gezinswoning	174
§ 2. Bijdrageverplichting in de lasten van de samenwoning	175
§ 3. Hoofdelijkheid voor huishoudelijke schulden en de opvoeding van de kinderen	175
§ 4. Handhaving.....	176
Afdeling 2. Secundair wettelijk samenwoningsvermogensrecht?	176
I. Wettelijke regeling	176
II. Conventionele regeling	178
§ 1. Samenwoningsovereenkomsten.....	178
A. Algemeen	178
B. Contractvrijheid en beperkingen	178
§ 2. Beschermingstechnieken buiten een samenwoningsovereenkomst.....	179
HOOFDSTUK 2.	
FEITELIJKE SAMENWONING	183
Afdeling 1. Primair (feitelijk) samenwoningsvermogensrecht (?)	183
I. Een (soort van) verplichting tot bijdrage in de lasten van de samenleving.	183
II. Hoofdelijkheid (?).....	184
Afdeling 2. Secundair (feitelijk) samenwoningsvermogensrecht (?)	184
I. Wettelijke regeling	185
II. Conventionele regeling	185
§ 1. Samenlevingsovereenkomsten.....	185
§ 2. Andere overeenkomsten	185

DEEL 2.	
ERFRECHT	187
INLEIDING	189
Afdeling 1. Definitie en begrippen	189
Afdeling 2. Bronnen van het erfrecht	190
Afdeling 3. Het voorwerp van het erfrecht	191
Afdeling 4. De ‘gewone’ en de anomale nalatenschap	194
Afdeling 5. Verkrijging <i>iure hereditario</i> of <i>iure proprio</i>	194
HOOFDSTUK 1.	
HET OPENVALLEN VAN DE NALATENSCHAP	197
Afdeling 1. De nalatenschap valt open door het overlijden	197
Afdeling 2. De nalatenschap valt open in de woonplaats	200
HOOFDSTUK 2.	
HOEDANIGHEID VEREIST OM TE ERVEN EN ERFBEKWAAMHEID	201
Afdeling 1. Bestaan	202
I. De erfgenaam moet al leven	202
II. De erfgenaam moet nog in leven zijn	204
§ 1. Algemeen	204
§ 2. Het bijzondere geval van de commoriënten	205
Afdeling 2. Niet onwaardig zijn	205
I. De onwaardigheid in de ab-intestaatdevolutie	206
§ 1. De algemene gronden van onwaardigheid: artikel 4.6 BW	206
A. De onbetamelijke gedragingen	206
1. Automatische: opzettelijke feiten met de dood tot gevolg	207
2. Geen automatische: opzettelijke feiten zonder de dood tot gevolg	208
B. Gevolgen van de onwaardigheid	209
1. Gevolgen van de onwaardigheid voor de onwaardige erfgenaam	209
2. De gevolgen voor de erfgenamen van de onwaardige erfgerechtigde	209
3. De gevolgen voor de derden-verkrijgers	209
§ 2. Specifieke gronden tot onwaardigheid	210
II. De onwaardigheid in de conventionele devolutie	210

HOOFDSTUK 3.	
OVERGANG VAN DE NALATENSCHAP	211
Afdeling 1. De voorlopige bezitsoverdracht (saisine)	212
Afdeling 2. De eigendomsoverdracht en de erfkeuze	213
HOOFDSTUK 4.	
WETTELIJKE DEVOLUTIE	217
Afdeling 1. De <i>ab intestato</i> erfgerechtigden	217
I. De verwanten	218
§ 1. Wie is een erfgerechtigde verwant?	220
A. Principe: juridisch vastgestelde afstamming als sleutel tot erfgerechtigdheid	220
1. Algemeen	220
2. Gevolgen van de adoptie	221
B. Uitzondering: erfrechtelijke aanspraken zonder juridisch vast- gestelde afstammingsband	223
§ 2. Kwantitatieve toewijzingsregels	224
A. Toewijzingscriteria	224
1. Erfrechtelijke orde	224
2. Graad	225
3. Lijn	226
B. Toewijzingsregels tussen de verwanten	227
1. Regel 1: prioriteit van de ordes	227
2. Regel 2: prioriteit van de graden binnen dezelfde orde	229
3. Uitzondering 1: kloving	231
4. Uitzondering 2: plaatsvervulling	235
II. De langstlevende partner	238
§ 1. De erfrechtelijke aanspraken van de langstlevende echtgenote	239
A. Voorwaarden vereist om te erven	241
1. De niet uit de echt of van tafel en bed gescheiden echtgenote	241
2. . . . die geen afstand heeft gedaan van haar <i>ab intestaat</i> erfrechtelijke aanspraken	242
B. De omvang van de erfaanspraken	242
1. De langstlevende echtgenote komt op met afstammelingen van de overledene	243
2. De langstlevende echtgenote komt op met nauwe zij- verwanten en/of ascendenten	247
3. De langstlevende echtgenote komt op met gewone zij- verwanten of zonder verwanten	249

4.	Erfrechtelijke aanspraken ongeacht met wie langstlevende echtgenote tot de nalatenschap komt	249
C.	Bijzondere kenmerken van het erfrechtelijk vruchtgebruik.	250
1.	Bijzondere regels bij de aanvang van het erfrechtelijke vruchtgebruik.	250
2.	Bijzondere regels inzake de beëindiging van het erfrechtelijke vruchtgebruik	251
§ 2.	De langstlevende wettelijk samenwonende partner	264
A.	Voorwaarden vereist om te erven.	265
1.	De wettelijk samenwonende partner	266
2.	... die geen afstammeling is van de eerstoverledene.	267
B.	De omvang van de erfrechtelijke aanspraken.	268
1.	Een dubbel omschreven erfrechtelijke aanspraak op de preferentiële goederen.	268
2.	Compensatiemaatregelen voor het gedeeltelijke verlies van erfrechtelijke aanspraken	269
Afdeling 2.	De verdeling van de nalatenschap	270
I.	Wijze van verdeling	270
§ 1.	(Afgebrokkeld) principe: erfrecht in natura.	271
§ 2.	Uitzonderingen: erfrecht in waarde.	272
A.	Algemeen	272
B.	De later opkomende erfgenamen	273
II.	Voorwerp van de verdeling: te verdelen boedel.	276
§ 1.	Wat is inbreng?	277
§ 2.	Wat moet worden ingebracht?	278
§ 3.	Wie kan inbreng vragen?.	278
§ 4.	Wie is tot inbreng gehouden?	279
A.	Erfgenaam	279
B.	Begiftigde	281
C.	Begiftigde binnen erfdeel.	282
§ 5.	Hoe gebeurt de inbreng?	282
A.	De inbrengregels tussen de verwanten	282
1.	Inbreng van de waarde	282
2.	Inbreng in waarde	285
B.	De positie van de langstlevende partner	287
1.	De positie van de langstlevende echtgenote	287
2.	De positie van de langstlevende wettelijk samenwonende partner.	289
3.	De gevolgen voor de overige erfgenamen	289

HOOFDSTUK 5.	
CONVENTIONELE DEVOLUTIE	291
Afdeling 1. Instrumenten van de conventionele devolutie	291
I. Testamentaire devolutie.	292
II. Contractuele devolutie: erfovereenkomsten.	292
§ 1. Het principiële verbod van erfovereenkomsten.	292
A. Historische achtergrond.	293
B. Nieuwe wettelijke regeling.	294
1. Draagwijdte verbod.	294
2. Algemene regels inzake de totstandkoming van erfovereen-	
komsten.	296
3. Algemene regels inzake de gevolgen van erfovereenkomsten . .	297
C. Sanctie.	298
§ 2. Enkele wettelijke uitzonderingen.	299
A. Specifieke erfovereenkomsten tussen echtgenoten	300
1. De contractuele erfstelling.	300
2. De overeenkomst tot afstand van erfrechtelijke aanspraken . . .	301
B. De globale erfovereenkomst	306
Afdeling 2. De inhoudelijke begrenzing: de reserve.	308
I. Definitie en kenmerken van de reserve.	310
§ 1. Definitie	310
§ 2. Kenmerken van de reserve	311
A. De reserve is een <i>pars bonorum</i>	311
B. De reserve is een kwantitatief en kwalitatief beschermd deel van	
de nalatenschap	312
C. De reserve verschaft de reservataire erfgenaam een persoonlijk,	
individueel en eigen betwistingsrecht	313
D. De reserve is van dwingend recht.	314
II. De reservataire en de omvang van het reservataire deel	315
§ 1. De reservataire	315
§ 2. De omvang van het beschikbaar deel	315
A. De reserve van de afstammelingen.	315
B. De reserve van de langstlevende echtgenote.	317
C. Bijzondere hypothese van samenloop tussen de langstlevende	
echtgenote en de afstammelingen	319
III. De techniek van de reservebescherming	320
§ 1. Stap 1. De rekenboedel.	321
A. De bestaande goederen.	322
B. De aftrek van de schulden	322

C.	Toevoeging van de schenkingen	323
1.	Alle schenkingen die de erflater heeft gedaan, moeten worden toegevoegd.	324
2.	Voorwerp van de toe te voegen schenkingen	328
3.	Waardebepaling van de toe te voegen schenkingen.	328
4.	Een bijzonder probleem: de verrekening van de huwelijksvoordelen.	330
§ 2.	Stap 2. Aanrekening van de giften buiten erfdeel op het beschikbaar deel	332
A.	Algemeen	332
B.	De aanrekening van alle giften buiten erfdeel	333
C.	De aanrekeningsvolgorde	336
D.	De relevante aanrekeningsdatum.	337
§ 3.	Stap 3. De inkorting	338
A.	Algemeen	338
B.	Kenmerken van de vordering tot inkorting	338
C.	De wijze van inkorting.	340
D.	De termijn voor de uitoefening van de vordering tot inkorting	341
IV.	(On)aantastbaarheid van de reserve?.	342
§ 1.	(Eenzijdige) ontneming van de reserve door de erflater.	342
§ 2.	Afstand van de reserve door de reservataire erfgenaam	344
DEEL 3.		
GIFTEN.		347
INLEIDING		349
HOOFDSTUK 1.		
GIFTEN (ALGEMEEN).		351
Afdeling 1. Constitutieve bestanddelen van een gift		351
I.	Materieel element	354
II.	Intentioneel element.	355
Afdeling 2. Algemene grondvereisten voor giften		356
I.	Algemene (inhoudelijke) geldigheidsvereisten	356
§ 1.	Toestemming.	359
A.	Een volwaardige wilsvorming.	359
B.	Een wil, vrij van gebreken	360
§ 2.	Bekwaamheid	361
A.	Beschermende rechtsonbekwaamheid om te geven	362

B.	Handelingsonbekwaamheid	365
1.	Handelingsonbekwaamheid om te geven	366
2.	Handelingsonbekwaamheid om te ontvangen	369
3.	Het speciale geval van giften aan rechtspersonen	370
§ 3.	De oorzaak	372
A.	Het begrip oorzaak	372
B.	Functies van de oorzaak	372
1.	De geoorloofde van de determinerende beweegredenen als totstandkomingsvereiste	372
2.	De determinerende beweegredenen als voortbestaansvereiste?	373
II.	Ongeoorloofde voorwaarde of last	375
III.	Ontbinding van de gift	377
§ 1.	De ontbinding van de gift wegens niet-uitvoering van de last	378
§ 2.	De herroeping van de gift wegens ondankbaarheid	379
 HOOFDSTUK 2.		
SCHENKINGEN		383
Afdeling 1. Specifieke grondvereisten voor schenkingen		385
I.	De schenking is een contract	385
II.	De dadelijke overdracht	386
III.	De onherroepelijke overdracht	388
§ 1.	Algemeen	388
§ 2.	Bijzondere regels voor de schenkingen aan en tussen echtgenoten	391
Afdeling 2. De vormvereisten van de schenking		392
I.	De notariële schenking	393
§ 1.	Formalisme in de eerste graad	394
§ 2.	Formalisme in de tweede graad	394
II.	De alternatieve schenkingsvormen	395
§ 1.	De handgift	396
§ 2.	De vermomde schenking	398
§ 3.	De onrechtstreekse schenking	400
III.	Sanctie bij de niet-naleving van de opgelegde vormvereisten	402
Afdeling 3. De modalisering van schenkingen – Clausules		403
§ 1.	Het ferrarisyndroom	404
§ 2.	Het heksensyndroom	405
§ 3.	Het naaktheidssyndroom	406
§ 4.	Het baronsyndroom	408
§ 5.	Het dynastiesyndroom	408

HOOFDSTUK 3.	
TESTAMENTEN	411
Afdeling 1. Specifieke grondvereisten voor testamenten.	412
I. Een testament is een eenzijdige rechtshandeling	412
II. Een beschikking met uitwerking na het overlijden.	413
§ 1. Aanspraken van de legataris.	413
§ 2. De omvang van het legaat	414
III. Een herroepelijke beschikking.	416
§ 1. Uitdrukkelijke herroeping	416
§ 2. Impliciete herroeping.	417
IV. Een testament is een hoogstpersoonlijke rechtshandeling	418
Afdeling 2. Vormvereisten van het testament.	419
I. Vormvereisten	420
§ 1. Het notarieel testament	421
§ 2. Het eigenhandig testament	424
A. Eigenhandig geschrift.	425
B. De dagtekening	426
C. De handtekening	428
§ 3. Het internationaal testament	429
II. Gevolgen van de vormvereisten van het testament.	432
§ 1. Gevolgen voor het bewijs van het testament	432
§ 2. Gevolgen voor de interpretatie van het testament.	433
A. De (gevolgen van de) gemeenrechtelijke interpretatieregels	433
B. Nuanceringen op de gemeenrechtelijke interpretatieregelen.	434
1. Verbod op interpretatie in geval van duidelijkheid	434
2. Voor de naar voren geschoven interpretatie bestaat er een geschreven basis in het testament	435
Afdeling 3. Modalisering van de legaten – Clausules	436